

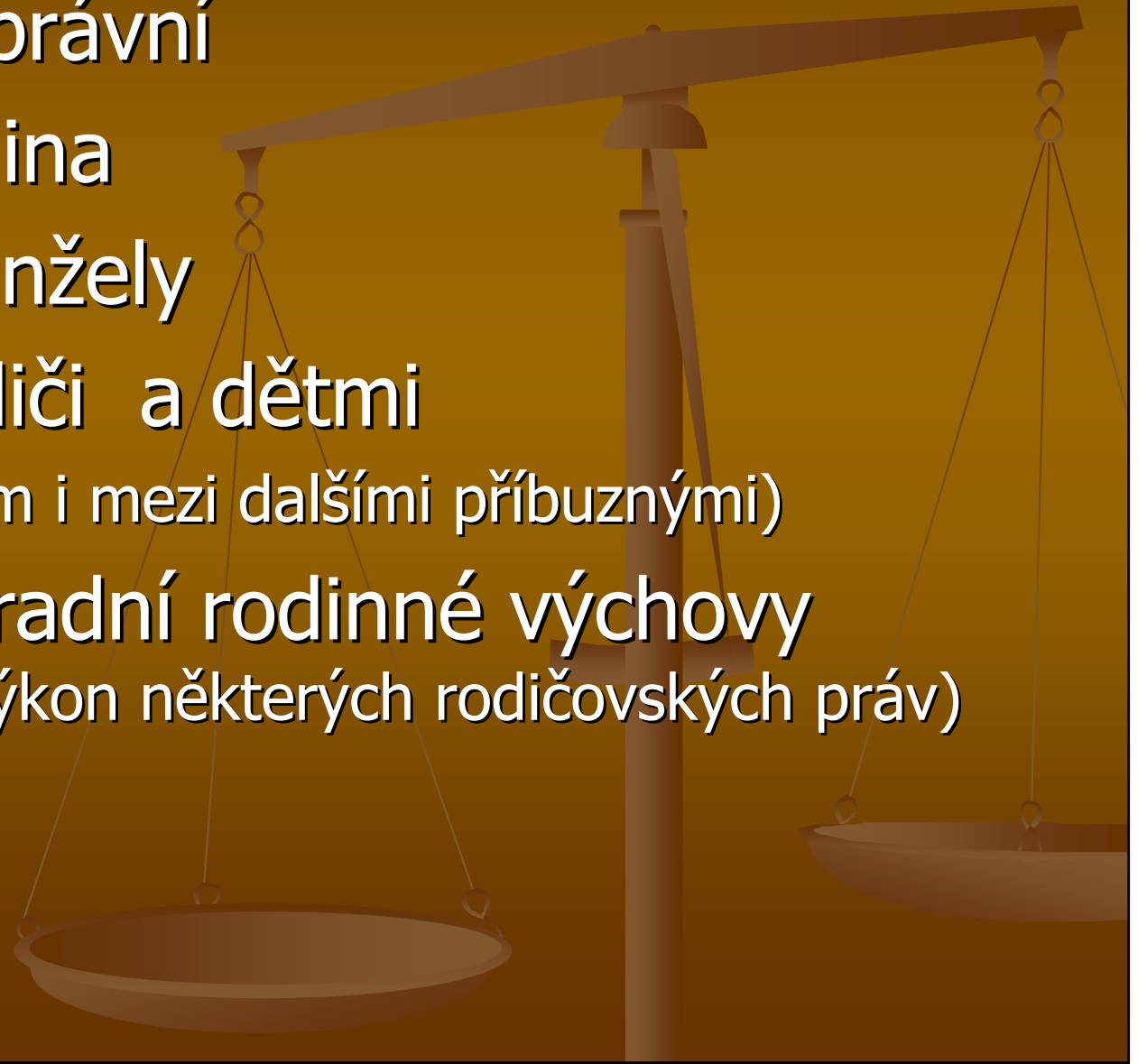
Základy rodinného práva

Sociálně-právní ochrana dětí

© JUDr. Dana Hrabcová Ph.D.

Předmět právní úpravy

- Vztahy osobně právní
- Manželství - rodina
- Vztahy mezi manžely
- Vztahy mezi rodiči a dětmi
(jejich prostřednictvím i mezi dalšími příbuznými)
- Vztahy tzv. náhradní rodinné výchovy
(vztahy nahrazující výkon některých rodičovských práv)

Základní principy

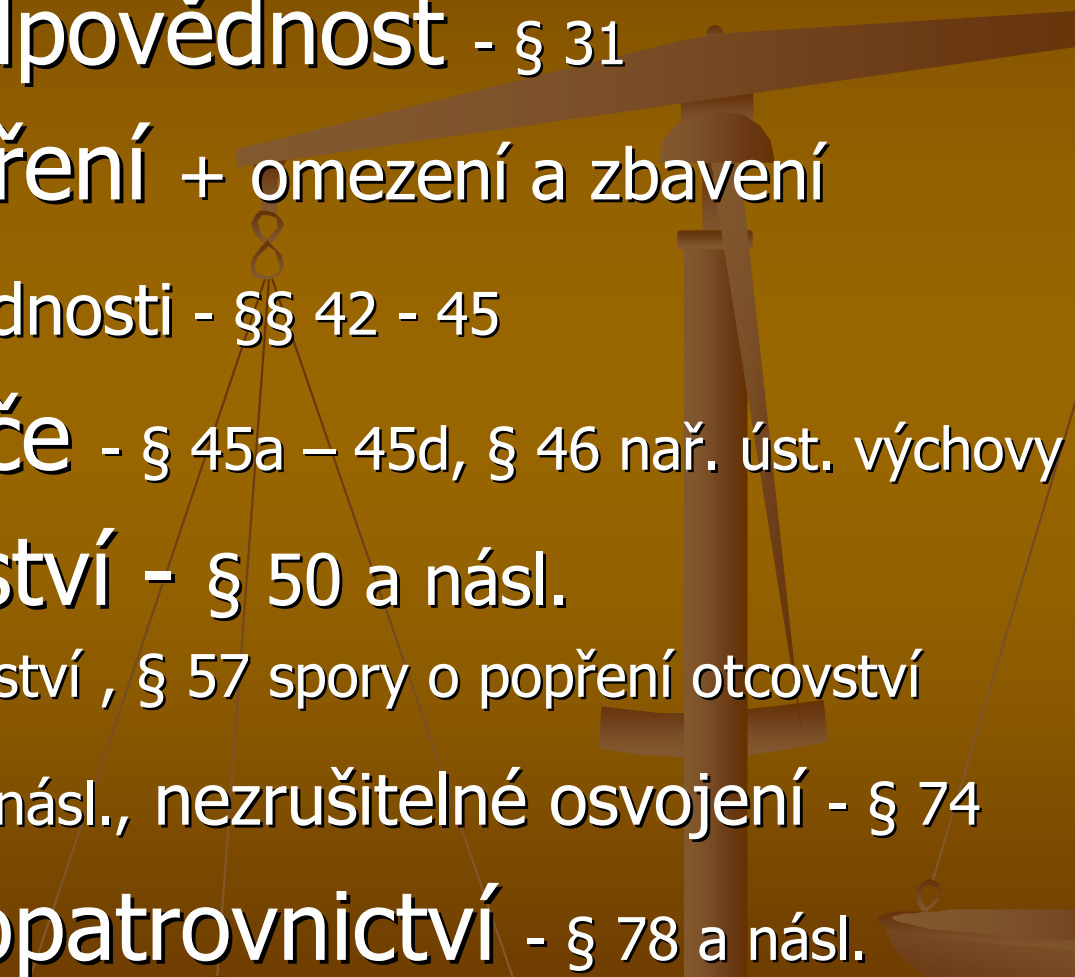
Obecné:

- Princip blaha dítěte a ochrana jeho nezadatelných práv
Deklarace práv dítěte (1959),
Úmluva o právech dítěte (1989)
- Princip rovnosti subjektů
+ ochrana poskytovaná státem subjektům slabším
- Princip vzájemnosti + pomoci - ne ekvivalentní,
ale v rámci svých možností a schopností
- +LZPS - princip zvýšené ochrany manželství a rodičovství

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, Část I. MANŽELSTVÍ

- Vznik manželství – občanský a církevní sňatek
- Neplatnost a neexistence manželství - § 11 a násl.
- Vztahy mezi manžely - §§ 18 - 21
- Zánik manželství smrtí, prohlášením za mrtvého
- Rozvod manželství - § 23 a násl.
 - § 25 – obligatorní spojení s úpravou VZTAHŮ K DĚTEM

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, část II. Vztahy mezi rodiči a dětmi

- Rodičovská zodpovědnost - § 31
 - Výchovní opatření + omezení a zbavení rodičovské zodpovědnosti - §§ 42 - 45
 - Pěstounská péče - § 45a – 45d, § 46 nař. úst. výchovy
 - Určení rodičovství - § 50 a násl.
1. – 3. domněnka otcovství , § 57 spory o popření otcovství
 - Osvojení - § 63 a násl., nezrušitelné osvojení - § 74
 - Poručenství a opatrovnictví - § 78 a násl.
-

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, část. III. Výživné

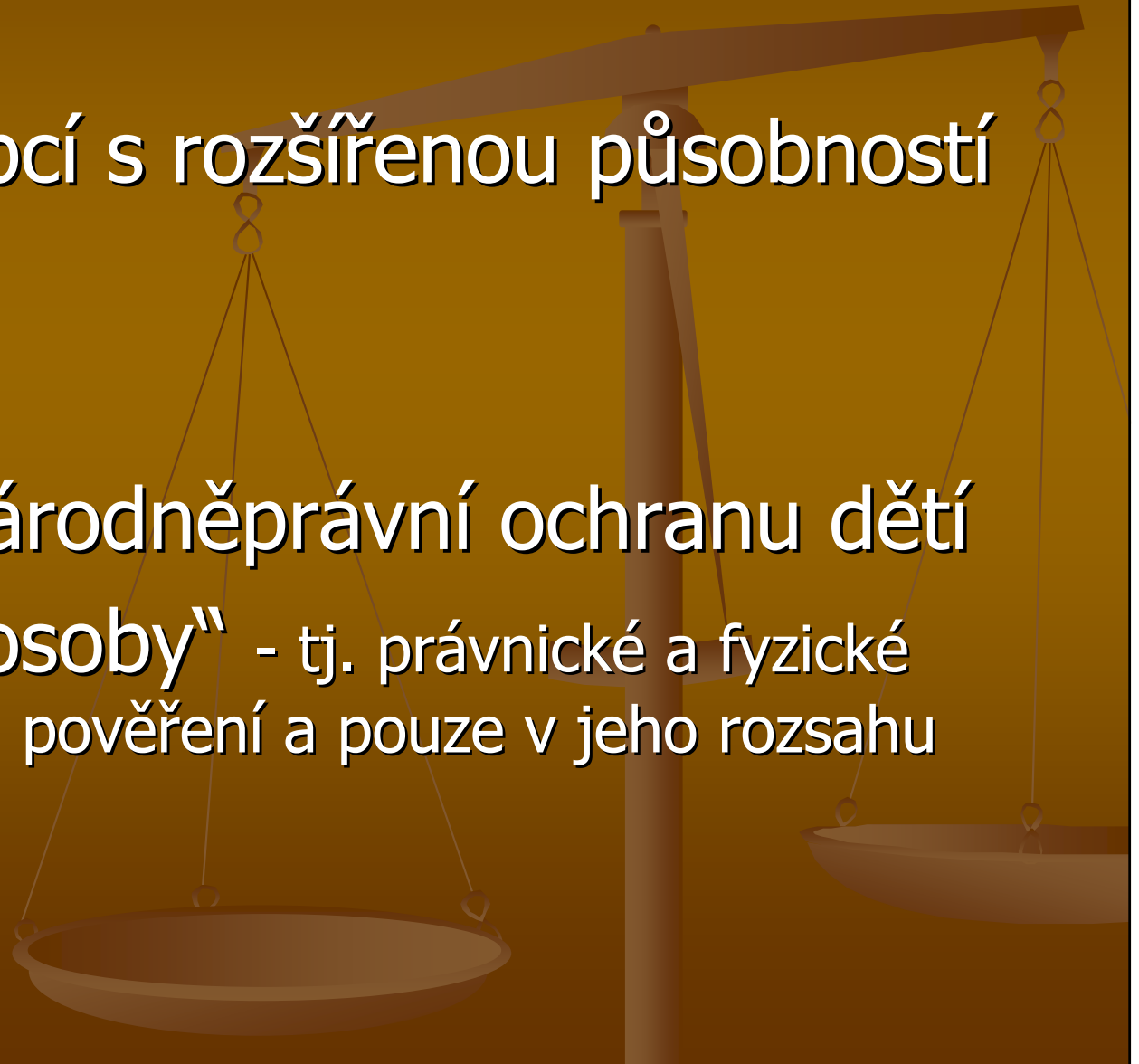
- **Vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí**
 - § 85 a násl. (§ 85a OSVČ = 12,7 násobek život. Minima)
- **Vyživovací povinnost mezi ost. příbuznými**
 - § 88 a násl.
- **Vyživovací povinnost mezi manžely** - § 91
- **Výživné rozvedeného manžela** - § 92
- **Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce** - § 95
- **Společná ustanovení** – §104 a násl.
 - zásady pro spory o určení výživného

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

- Komplexní úprava regulace pozitivní a pouze nezbytně nutné ingerence státu do rodinných vztahů
- Vymezení SPO - § 1:
 - Ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
 - Ochrana oprávněných zájmů dítěte (vč. jeho jmění)
 - Působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny

Orgány sociálně-právní ochrany

- Krajské úřady
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- Obecní úřady
- MPSV ČR
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- tzv. „pověřené osoby“ - tj. právnické a fyzické osoby na základě zvl. pověření a pouze v jeho rozsahu

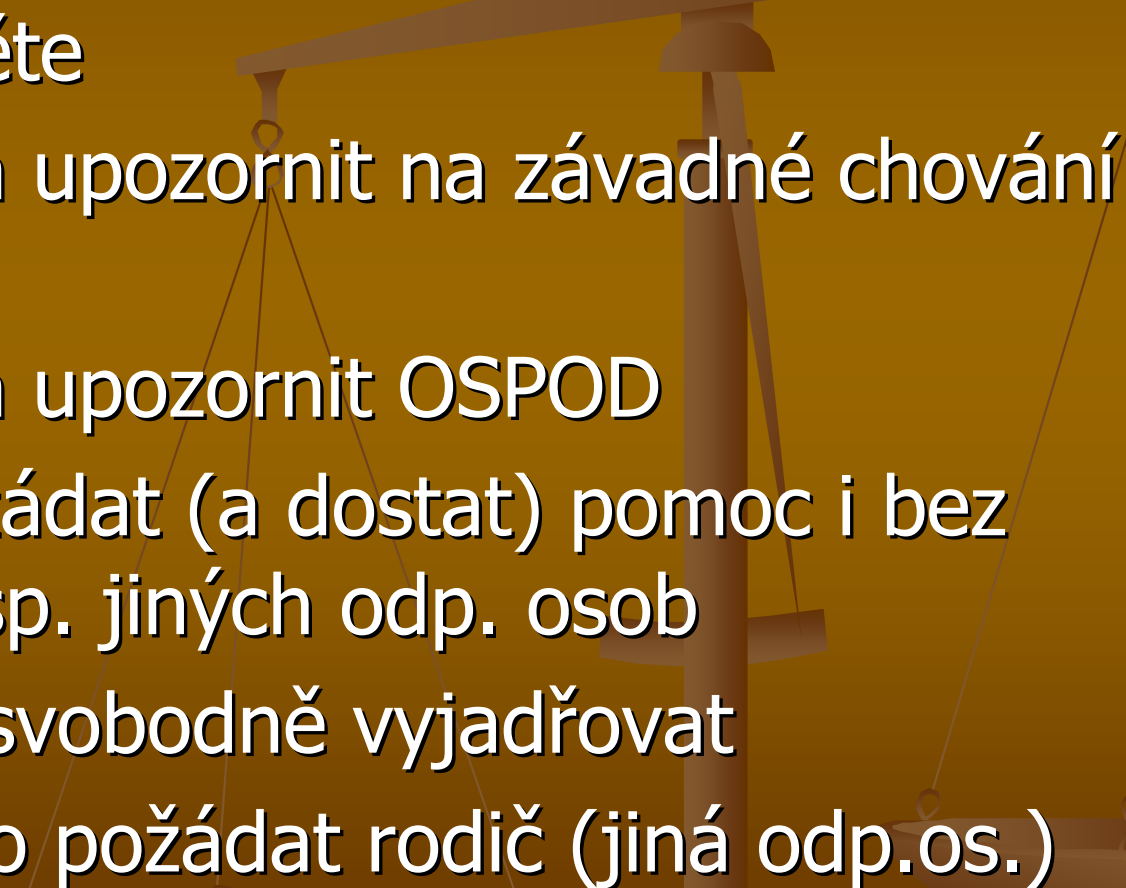

Komu je určena SPO

- Nezletilým dětem, které ji potřebují, a to bez ohledu na jejich občanství, tj. všem dětem, které:
 - mají (fakticky) na území ČR trvalý pobyt
 - nebo je jim trvalý či dlouhodobý pobyt povolen
 - příp. podaly návrh na zahájení řízení o udělení azylu
- čl. 2 Úmluvy o p. dítěte, z.č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR
- § 6 - Vymezení pojmu „které ji potřebují“

Zásady sociálně-právní ochrany

Základní zásady – část druhá zákona:

- Zájem a blaho dítěte
 - Každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče
 - Každý je oprávněn upozornit OSPOD
 - Dítě má právo požádat (a dostat) pomoc i bez vědomí rodičů, resp. jiných odp. osob
 - Dítě má právo se svobodně vyjadřovat
 - O pomoc má právo požádat rodič (jiná odp.os.)
-

Intervence státu do rodinných vztahů

- Rozsah intervence do rodinného systému z pohledu rodičovských práv:
 - Řešení beze změny práv. postavení členů
 - Řešení s pozastavením výkonu, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti (§ 44 ZoR)
 - Řešení nemění práv. postavení rodičů fakticky však dochází k jeho výraznému omezení (nařízení ústavní či ochranné výchovy, zákaz styku a pod)

Výchovná opatření

- Vyžaduje-li to zájem společnosti na řádné výchově dítěte (§ 43 odst. 2 a 3 ZoR)
- Může uložit, měnit nebo rušit jen soud nebo obec s tzv. přenesenou půs.,

a to:

- Napomenutí dítěte, rodičů, třetích osob
- Dohled (za součinnosti školy, obč. sdružení atp.)
- Omezení (např. návštěva podniků, jiné škodlivé vlivy)

Ústavní a ochranná výchova

- Čl. 9 Úmluvy o právech dítěte:

„Dítě nemůže být odděleno od svých rodičů proti jeho vůli, ledaže by příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem v příslušném řízení určí, že takové oddělení je v zájmu dítěte.“

- Obdobně LZPS

- Vedle umístění do ústavní péče také

Umístění do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (např. Klokánek FOD)

Předběžné opatření

- Speciální předběž. opatření dle § 76a odst. 1 OSŘ:

Ocitlo- li se nezletilé dítě bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, předseda senátu předběžným opatřením nařídí, aby bylo předáno do péče osoby, kterou v usnesení označí.

- Jen na návrh obce s rozš. působ. -OSPOD
- Bezodkladně příp. do 24 hod. od podání

Ústavní výchova

- Podmínky pro nařízení:
výchova vážně ohrožena (např. smrt či nemoc rodičů) nebo narušena a ostatní vých. opatření nevedla k nápravě
- Z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu zabezpečit (nezvadatelné)
- V zájmu nezletilce nutné, i když nepředcházela výchovná opatření
- Soud vždy zkoumá, zda nelze řešit jinak, zejména náhradní rodinnou péčí, rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Výkon ústavní a ochranné výchovy

- Upravuje samostat. zákon č. 109/2002 Sb.

Je zajišťována ve:

Školských zařízeních pro výkon ústavní a ochr. výchovy:

- Diagnostické ústavy
- Dětské domovy
- Dětské domovy se školou
- Výchovné ústavy

Školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči,

tj. Střediska výchovné péče

Ochranná výchova

- Upravena v zákonu č. 218/2003 Sb.,
o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o
soudnictví ve věcech mládeže

Dopustí-li se dítě mladší 15 let činu jinak trestného,
na návrh státního zastupitelství soud pro mládež
učiní opatření potřebná k jeho nápravě, a to:

- dohled probačního úředníka
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo
jiného vhodného výchovného programu
- ochrannou výchovu (podle činu oblig. nebo fakult.)